FIL-PRIM’AWLA TAL-QORTI ~IVILI

IM}ALLEF

ONOR. JOSEPH R. MICALLEF LL.D.

ILLUM, 5 ta’ Settembru, 2002

Kaw\a Numru 2
~itazz. Nru. 711/02JRM

***Chairman* tal-Kumpannija PUBLIC BROADCASTING SERVICES LIMITED u *Chief Executive* tal-istess kumpannija Public v Broadcasting Services Limited flimkien in rappre\entanza ta’ l-istess so`jeta’**

vs

AWTORITA’ TAX-XANDIR u b’Degriet tat-12 ta’ Lulju, 2002, da]lu fil-kaw\a *in statu et terminis* Dr. Alfred Sant b]ala Kap tal-Oppo\izzjoni u mexxej tal-Malta Labour Party u Emanuel Cuschieri

u Jimmy Magro g]an-nom u in rappre\entanza tal-istess partit

Il-Qorti:

Rat l-Att ta`-~itazzjoni mressaq fil-21 ta' {unju, 2002, li bih l-atturi *nomine* ippremettew :

Illi s-so`jeta' attri`i hija responsabbli g]ax-xandir fuq l-istazzjon tat-televizjoni TVM;

Illi fis-6 ta' {unju 2002, fuq ilment tal-Partit Laburista dwar l-ispots tal-MIC (Malta Information Centre), l-Awtorita' tax-Xandir tat din id-de`izjoni;

".... L-Awtorita' tqis:

(1) din id-de`izjoni in kwantu tolqot l-ispots konformi ma' o]ra de`iza minnha (allura diversament komposta) fuq ilment simili mehuda fl-4 ta'Jannar 2001 ....

(2) illi din id-de`izjoni m'hijiex ma]suba biex tg]addi gudizzju dwar l-operat tal-M.I.C. jew il-korrettezza tal-konvenut ta' l-ispots.

Biex tag]ti effett g]al din id-decizjoni l-Awtorita' tinfurmak illi:

(a) ir-rimedju g]all-ilment g]andu jing]ata b'effett mill-10 ta' {unju, 2002;

(b) il-]in li g]andu ji[i allokat skond id-de`iizjoni tad-29 ta' Mejju 2002 g]all-g]oti ta' informazzjoni mill-M.L.P. fuq ix-xandir pubbliku jkun komputat mill-Awtorita' kull [img]a b'effett mis-17 ta' {unju 2002. Il-Partit Laburista jkun liberu li juza dak il-]in li jirrizulta hekk komputat kif jidhrilu soggett li:

i) ji[i uzat biss g]al produzzjoni u xandir ta' information spots fattwali rilevanti g]all-alternattiva g]as-s]ubija fl-Unjoni Ewropea bla ma jing]ataw opinjonijiet;

ii) dawn l-ispots b]al tal-M.I.C. ji[u sottomessi g]all-approvazzjoni ta' l-Awtorita' skond it-termini tad-de`izjoni fuq espressa;

iii) ikunu ta' durata ta' bejn 5 u 60 sekonda u g]andhom jigu rounded off g]all-fini ta' kalkolu f'multiples ta']ames sekondi;

iv) dawn l-ispots prodotti mill-M.L.P. ikunu mxandra fuq l-istazzjonijiet tax-xandir pubbliku f']inijiet mag]zula mill-M.L.P. izda f'intervalli diga' riservati mill-PBS Ltd. g]ar-reklami;

v) ix-xandir pubbliku jipprovdi fa`ilitajiet u l-]in skond kif hawn fuq g]ax-xandir ta' dawn l-ispots prodotti mill-M.L.P. b'dan li jkun hemm intervall ta']in ta' mhux anqas minn sieg]a bejn ix-xandir ta' spots ta' fehmiet differenti;

vi) dawn l-ispots g]andhom ikunu identifikati sewwa fuq l-iscreen tat-televizjoni bil-logo tal-Partit Laburista;

vii) dawn l-ispots iridu jixxandru minn PBS Ltd. b'ordni ta' l-Awtorita' tax-Xandir;

viii) dawn l-ispots g]andhom jaslu g]and l-Awtorita' jumejn tax-xog]ol qabel id-data tat-trasmissjoni fuq beta tape u VHS tape;

ix) L-Awtorita' tirriserva d-dritt li tirregola x-xandir ta' l-ispots kollha jekk u meta hekk jidhrilha li `-`irkostanzi jirrikjedu. F'kull kaz l-ispots kollha, joriginaw minn fejn joriginaw, jieqfu immedjatament li jit]abbar il-bidu ta' kampanja referendarja jew

> *elettorali jew minn meta jibdew ise]]u arrangamenti ohra."*

Illi fit-13 ta' {unju 2002 l-Awtorita' tax-Xandir infurmat lill-Kap Ezekuttiv tal-kumpanija attri`i Public Broadcasting Services Limited illi:

> *".... L-Awtorita' dde`idiet li b'riferenza g]all-kundizzjoni (b) (v) tad-de`izjoni ta' l-Awtorita' tas-6 ta' {unju 2002, il-kelma "sieg]a" ti[i taqra "kwarta"."*

Illi l-imsemmija de`izjoni ta' l-Awtorita' tivvjola serjament id-drittjiet tal-kumpanija attri`i Public Broadcasting Services Limited in kwantu din qed ti[i ingustament imgeg]elha tag]ti lil partit politiku]in *"diga' riservat mill-PBS Ltd g]ar-reklami"*, bil-konsegwen\a li s-so`jeta' attri`i titlef fondi u introjtu mill-]in limitat g]ad-disposizzjoni tag]ha g]ar-reklami;

Illi d-de`izjoni ta' l-Awtorita' tax-Xandir tirrendi din is-sitwazzjoni ferm aktar gravi billi timponi dan kollu fuq is-so`jeta' Public Broadcasting Services Limited ming]ajr]las ta' ebda kumpens jew risar`iment tat-telf u danni kummer`jali sofferti, u g]alhekk hija manifestament zbaljata;

Illi g]all-kuntrarju, il-Malta-EU Information Centre (MIC) i]allas g]all-ispots tieg]u mxandra fuq l-istazzjon TVM;

Illi l-Partit Nazzjonalista diga' ta]jiel li ser jag]mel applikazzjoni simili g]al dik tal-Partit Laburista u jekk dan jing]ata l-istess fa`ilita' li jag]mel spots b'xejn fuq l-istazzjon TVM "f'intervalli diga' riservati mill-PBS Ltd. g]ar-reklami", allura d-danni kummer`jali jirduppjaw. Jekk imbag]ad issir talba o]ra simili mill-Alternattiva Demokratika u ting]atalha l-istess fa`ilita' li tag]mel spots b'xejn fuq l-istazzjon TVM "f'intervalli diga' riservati mill-PBS Ltd. g]ar-reklami", allura s-so`jeta' attri`i zgur tikkollassa;

Illi, subordinatament u ming]ajr pregudizzju g]all-premess,il-Kostituzzjoni ta' Malta ma tiddistingwix bejn stazzjon privat u stazzjon pubbliku, ossia bejn xandir privat u xandir pubbliku;

Illi b'ittra datata 14 ta' {unju 2002 ic-Chairman tas-so`jeta' attri`i Public Broadcasting Services Limited bag]at jinforma lill-Awtorita' tax-Xandir illi qed jie]u parir legali fir-rigward sabiex jara jekk l-imsemmija de`izjoni g]andhiex ti[i kkontestata skond il-li[i;

Illi b'ittra datata 20 ta' {unju 2002 il-Kap Ezekuttiv ta' l-Awtorita' tax-Xandir informa lic-Chairman tas-so`jeta' attri`i illi:

> *"L-Awtorita' r`eviet l-ittra tieg]ek tal-14 ta' {unju 2002 u ]adet nota tag]ha. Hija ddiskutietha waqt il-laqg]a tag]ha tal-biera] u talbitek biex tikkonforma mad-de`izjoni tag]ha."*

Illi b'ittra o]ra mibg]uta fl-20 ta' {unju 2002 il-konsulent legali ta' Public Broadcasting Services Limited informa lill-Kap Ezekuttiv ta' l-Awtorita' tax-Xandir:

> *"Nixtieq ninfurmak illi l-Public Broadcasting Services Limited sejra tikkontesta d-de`izjoni ta' l-Awtorita' tax-Xandir bil-mezzi kontemplati fil-Li[i. G]aldaqstant, hija t]oss li ma g]andha tag]mel xejn li jkun ta' pregudizzju g]aliha f'dan l-istadju."*

Illi b'ittra o]ra mibg]uta fl-20 ta' {unju 2002 il-Kap Ezekuttiv ta' l-Awtorita' tax-Xandir informa lill-konsulent legali tas-so`jeta' attri`i illi:

> *"Il-kontenut ta' din l-ittra bl-ebda mod ma jiggustifika lil PBS Ltd. li ma jobdix direttiva ta' l-Awtorita' mog]tija skond il-ligi."*

Illi l-g]emil ta' l-Awtorita' tax-Xandir huwa 'ultra vires' peress li l-imsemmija de`izjoni tippregudika serjament id-drittijiet u l-interessi tas-so`jeta' attri`i u inoltre hija wa]da irragonevoli, ingusta, oppressiva u illegali. G]alhekk, Pubic Broadcasting Services Limited g]andha dritt titlob st]arri[gudizzjarju skond il-li[i;

Illi l-g]emil ta' l-Awtorita' konvenuta huwa 'ultre vires' skond id-disposizzjonijiet ta' l-artikolu 469A tal-Kapitolu 12;

Illi l-g]emil ta' l-Awtorita' konvenuta jikser ukoll il-Kostituzzjoni ta' Malta u l-Kapitolu 350;

G]alhekk tg]id l-Awtorita' konvenuta g]aliex, g]ar-ragunijiet premessi, din il-Qorti m'g]andhiex:

1. Tiddikjara u tidde`iedi illi l-g]emil ta' l-Awtorita' tax-Xandir huwa 'ultra vires' peress li l-imsemmija de`izjoni tippregudika serjament id-drittijiet u l-interessi tas-so`jeta' attri`i u hija wa]da irragonevoli, ingusta, oppressiva u illegali, ossia jmur kontra l-li[i;

2. Tiddikjara illi l-g]emil ta' l-Awtorita' konvenuta huwa 'ultra vires' skond id-disposizzjonijiet ta' l-artikolu 469A tal-Kapitolu 12;

3. Tiddikjara illi l-g]emil ta' l-Awtorita' konvenuta jikser ukoll il-Kostituzzjoni ta' Malta u l-Kapitolu 350;

4. Tiddikjara l-imsemmija de`izjoni mog]tija mill-Awtorita' tax-Xandir, kif emendata, nulla, invalida u ming]ajr effett;

5. Tiddikjara inoltre illi l-Kostituzzjoni ta' Malta ma tiddistingwix bejn stazzjon privat u stazzjon pubbliku, ossia bejn xandir privat u xandir pubbliku, u dan kuntrarjament g]al dak li jintqal fid-de`izjoni attakkata;

6. Tiddikjara wkoll nulla, invalida u ming]ajr effett id-de`izjoni tad-29 ta' Mejju 2002 in kwantu din tissemma' fil-paragrafu (b) tad-de`izjoni attakkata (pagna 5);

Bl-ispejje\, inkluzi dawk ta' l-ittri privati tal-14 ta' {unju 2002 u tal-20 ta' {unju 2002, kontra l- Awtorita' konvenuta, li hija ngunta g]as-subizzjoni;

Rat id-Dikjarazzjoni ma]lufa u n-Nota tax-Xiehda tal-atturi *nomine*;

Rat id-Degriet tag]ha tat-2 ta' Lulju, 2002, li bih u fuq talba b'rikors imressaq mill-Awtorita' m]arrka fit-28 ta' {unju, 2002, ordnat li s-smig] tal-kaw\a jsir b'ur[enza;

Rat id-Degriet l-ie]or tag]ha tat-2 ta' Lulju, 2002, li bih ordnat ukoll it-tqassir ta\-\mien li fih kellha titressaq in-Nota tal-E``ezzjonijiet min-na]a tal-Awtorita' m]arrka;

Rat in-Nota mressqa fid-9 ta' Lulju, 2002, li biha l-Awtorita' tax-Xandir e``epiet:

1. Illi din l-Onorabbli Qorti m'g]andhiex il-[urisdizzjoni ne`essarja sabiex tissindika d-de`i\joni ta' l-Awtorita' tax-Xandir me]uda skond il-poteri konferiti lilha bis-sa]]a ta' l-artikolu 119 tal-Kostituzzjoni ta' Malta - ara, f'dan is-sens, l-artikolu 118 (8) tal-Kostituzzjoni li jipprovdi b'mod `ar illi fl-e\er`izzju tal-funzjonijiet kostituzzjonali tag]ha l-Awtorita' tax-Xandir mhix soggetta g]ad-direzzjoni jew il-kontroll ta' xi persuna jew awtorita' o]ra;

2. Subordinatament u fil-mertu meta l-Awtorita' tax-Xandir tag]ti rimedju biex ji[i radrizzat \bilan` dan tag]mlu fid-diskrezzjoni tag]ha u tali diskrezzjoni [iet e\er`itata skond il-Kostituzzjoni ta' Malta u l-Att dwar ix-Xandir, Kapitlu 350 tal-Li[ijiet ta' Malta, u skond prassi ormai kristallizzata li rimedju mog]ti mill-Awtorita' tax-Xandir irid jin[arr b'xejn mill-istazzjon kon`ernat bl-istess mod li meta qorti tordcna li ting]ata dritt ta' risposta l-editur kon`ernat ma jistax jippretendi l-ebda forma ta']las meta jippubblika r-risposta ordnata mill-Qorti;

Illi g]alhekk id-de`I\joni ta' l-Awtorita' hija wa]da proporzjonata u fil-parametri tal-Kostituzzjoni u tal- li[i;

Rat id-Dikjarazzjoni ma]lufa u n-Nota tax-Xiehda tal-Awtorita' tax-Xandir ;

Rat id-Degriet tag]ha tat-12 ta' Lulju, 2002, li bih u fuq talba mag]mula waqt l-ewwel smig], laqg]et it-talba ta' Dottor Alfred Sant, b]ala Kap tal-Oppo\izzjoni u mexxej tal-Malta Labour Party, u ta' Emanuel Cuschieri u Jimmy Magro, f'isem l-istess partit,]alliet jid]lu fil-kaw\a *in statu et terminis* lill-istess persuni f'isem il-Malta Labour Party;

Rat in-Nota mressqa mill-Awtorita' tax-Xandir fid-19 ta' Lulju, 2002[1], bix-xhieda bl-Affidavit tal-E\ekuttiv Ewlieni tag]ha l-Avukat Dottor Kevin Aquilina, u b'g]add ta' dokumenti mehmu\in mag]ha;

Semg]et ix-xiehda tal-partijiet, mag]dud ukoll il-kontro-e\ami tag]hom;

Rat il-verbal tas-smig] tal-25 ta' Lulju, 2002, partikolarment dik il-parti fejn il-partijiet g]amlu kostatazzjonijiet li jirregolaw il-]tie[a ta' tressiq ta' provi dwar il-fatti hemm imsemmija;

Semg]et it-trattazzjoni e\awrjenti tal-abbli avukati tal-partijiet, kemm dwar l-e``ezzjoni preliminari u kif ukoll dwar il-mertu;

Rat l-atti kollha tal-kaw\a, inklu\i l-g]add ta' dokumenti mressqin waqt il-kontro-e\amijiet relattivi;

Rat id-Degriet tag]ha tal-25 ta' Lulju, 2002, li bih]alliet il-kaw\a g]al-lum g]as-sentenza;

Ikkunsidrat:

Illi din hi azzjoni ta' st]arri[[udizzjarju. Biha, il-kumpannija attri`i qeg]da titlob lill-Qorti tiddikjara u tqis b]ala li ma jiswewx xi de`i\jonijiet me]uda fil-konfront tag]ha mill-

[1] Pa[[. 20 sa 51 tal-pro`ess

Awtorita' tax-Xandir. F'dawn id-de`i\jonijiet, l-Awtorita' m]arrka tat ordnijiet lill-kumpannija attri`i dwar xandir ta' *spots* dwar s]ubija fl-Unjoni Ewropeja, u l-kumpannija attri`i ma wettqithomx g]aliex qeg]da tg]id li l-Awtorita' ma kellhiex is-setg]a te]odhom u dan g]aliex l-g]emil tal-Awtorita' fit-te]id tal-imsemmija ordnijiet kien wie]ed irra[onevoli, in[ust, oppressiv u illegali u, minbarra f'hekk, dawk l-ordnijiet jiksru l-jeddijiet u l-interessi tal-Public Broadcasting Services Limited li min]abba fihom qeg]da, u tista' 'l quddiem tibqa', i[[arrab]sara;

Illi, min-na]a tag]ha, l-Awtorita' tax-Xandir laqg]et billi, fl-ewwel lok qeg]da tg]id li din il-Qorti ma tistax tqis it-talbiet attri`i, g]aliex Qorti m'g]andhiex il-[urisdizzjoni tist]arre[ de`i\jonijiet me]uda mill-Awtorita' tax-Xandir fil-qadi tal-funzjonijiet tag]ha ta]t il-Kostituzzjoni[2]; u, fit-tieni lok, billi qeg]da tg]id li meta hija tordna li jittie]ed rimedju biex ji[i raddrizzat \bilan`, dan tag]mlu fid-diskrezzjoni tag]ha, u dan wettqitu skond il-Kostituzzjoni ta' Malta u skond l-Att dwar ix-Xandir[3], imsejsa fuq prassi stabilita, u proporzjonata;

Illi, qabel ma wie]ed jg]addi biex jifli l-aspetti legali li jsawru din il-kwestjoni, ikun xieraq li jissemmew **<u>il-fatti ewlenin li jirri\ultaw mill-atti tal-kaw\a</u>**. Is-sekwenza kronolo[ika dettaljata tal-fatti tissemma fin-nota ma]lufa ta' Dottor Kevin Aquilina[4], u fl-Affidavit ta' Jimmy Magro tal-10 ta' Lulju, 2002[5] (li effettivament jirrigwarda l-kronolo[ija tal-ilmenti kollha mressqa mill-Malta Labour Party g]al kull sensiela ta' programmi mxandra mill-MTV dwar l-Unjoni Ewropeja, u mhux biss g]ar-rigward tal-i*spots* tal-M.I.C. li jag]mlu l-mertu ta' din il-kaw\a), u tal-istess Dottor Aquilina tad-19 ta' Lulju, 2002[6], li jag]mlu parti mill-atti tal-Kaw\a numru 738/02JRM, u li, skond il-qbil verbali\\at mill-partijiet kollha, l-provi mi[bura f'dik il-kaw\a jkunu jg]oddu g]al din u vi`e versa[7];

---

[2] Art 118(8) tal-Kostituzzjoni
[3] Kapitolu 350 tal-Li[ijiet ta' Malta
[4] Pa[[. 21 sa 23 tal-pro`ess
[5] Pa[[. 21 sa 26 tal-atti tal-Kaw\a Nru. 738/02JRM
[6] Pa[[. 64 sa 68 tal-atti tal-Kaw\a Nru. 738/02JRM
[7] Verbal tal-25.7.2002, f'pa[. 53 tal-pro`ess

Illi jidher li l-ewwel ilment imressaq lill-Awtorita' tax-Xandir dwar l-i*spots* tal-M.I.C. sar mill-Malta Labour Party, intervenut f'din il-kaw\a, fl-14 ta' Di`embru, 2000[8], u l-Awtorita' tax-Xandir wie[bet g]alih fl-4 ta' Jannar, 2001[9]. Fit-8 ta' Jannar ta' din is-sena, re[a' sar protest ie]or mill-M.L.P lill-Awtorita'[10] dwar l-istess *spots.* Fuq parir legali mog]ti lilha[11] u wara deliberazzjoni li saret fi]danha fit-30 ta' Jannar, 2002[12], l-Awtorita' ipproponiet sensiela ta' programmi[13] li kellhom jibdew jixxandru mill-21 ta' Marzu u jibqg]u sejrin sa April tal-2003, i\da li madankollu, l-M.L.P. ma laqax li jie]u sehem fihom g]ar-ra[unijiet li jsemmi f'ittra tieg]u lill-Awtorita' fit-12 ta' Marzu, 2002[14]. Sadattant, g]alaq i\-\mien tal-]atra tal-Awtorita' tax-Xandir u [iet ma]tura l-Awtorita' tax-Xandir kif illum komposta;

Illi, minnufih, re[g]u saru rappre\entazzjonijiet mill-M.L.P. dwar l-i*spots* tal-M.I.C., u n\ammet laqg]a fl-24 t'April, 2002, li matulha l-Malta Labour Party ressaq "*position paper*"[15] dwar il-kontroversja. Fid-29 ta' Mejju, 2002, l-Awtorita' ressqet nota f'g]amla ta' "abbozz g]al diskussjoni" ma]ru[a mi`-*Chairman* tag]ha, dwar il-kwestjoni[16]. Fis-6 ta' {unju, 2002, l-Awtorita' idde`idiet li tag]ti lill-Malta Labour Party terz tal-]in me]ud mill-imsemmija *spots* tal-M.I.C. biex ixandar *spots* imtellg]in minnu ta]t l-awtorita' tag]ha biex iwassal il-fehmiet tieg]u dwar s]ubija fl-Unjoni Ewropeja f']inijiet li jixxiebhu ma' dawk li fihom jixxandru l-i*spots* tal-M.I.C., u li tali *spots* jixxandru fuq il-mezzi ta' xandir pubbliku, f']inijiet ri\ervati mill-kumpannija attri`i g]ar-reklami, bla]las, u b'effett mill-10 ta' {unju, 2002[17];

---

[8] Dok "KA10", f'pa[[. 85-7 tal-atti tal-Kaw\a Nru. 738/02JRM
[9] Dok "KA11" f'pa[[. 90 u 98 tal-atti tal-Kaw\a Nru. 738/02JRM (li huma kopja tal-istess dokument ori[inali)
[10] Dok "KA18", f'pa[[. 99-100 tal-atti tal-Kaw\a Nru. 738/02JRM
[11] Dok "KA21", f'pa[[. 104-5 tal-atti tal-Kaw\a Nru. 738/02JRM
[12] Dok "KA22", f'pa[[. 106-7 tal-atti tal-Kaw\a Nru. 738/02JRM
[13] Dok "KA23", f'pa[[. 108-113 tal-atti tal-kaw\a Nru. 738/02JRM
[14] Dok "KA24" f'pa[[. 113-4 tal-atti tal-Kaw\a Nru. 738/02JRM
[15] Dokti "AX1", f'pa[[. 30-32 u "KA26" f'pa[[.116-8 tal-atti tal-Kaw\a Nru. 738/02JRM
[16] Dok "AX1", f'pa[[. 34 sa 43 tal-atti tal-Kaw`a Nru. 738/02JRM
[17] Dok "AX1", f'pa[[. 45 sa 50 tal-atti tal-Kaw\a Nru. 738/02JRM

Illi [ie stabilit li l-i*spots* imtellg]in mill-M.I.C. kienu qeg]din isiru bi]las lill-kumpannija attri`i;

Illi l-Awtorita' g]arrfet lill-partijiet interessati, fosthom lill-kumpannija attri`i, bid-de`i\joni tag]ha dak inhar stess. I\da, fit-13 ta' {unju, 2002[18] l-Awtorita' m]arrka bag]tet ittra lill-kumpannija attri`i biex tg]arrafha li l-]in li kellu jg]addi bejn xandira ta' *spot* tal-M.I.C. u o]ra tal-M.L.P. ma kellux jisboq ]mistax-il minuta. Il-kumpannija attri`i, min-na]a tag]ha, g]arrfet lill-Awtorita' fl-14 ta' {unju, 2002[19], li kienet sejra tie]u parir legali dwar id-de`i\joni u li sadattant ma kienet sejra tag]mel xejn li seta' jippre[udika l-po\izzjoni tag]ha, u b'ittra tal-20 ta' {unju, 2002[20], li ma kinitx bi]siebha twettaq dak li l-Awtorita' ordnatilha li tag]mel, u dan g]ar-ra[uni hemm imsemmija;

Illi l-partit intervenut f'din il-kaw\a, wara li ng]atat id-de`i\joni tal-Awtorita' m]arrka tas-6 ta' {unju, 2002, g]alkemm qies l-istess de`i\joni b]ala "*ultra vires*, nulla u bla effett"[21], laqa' l-]in allokat ta]t protesta u]ejja l-ewwel *spot* tieg]u li kellu jixxandar fis-17 ta' {unju, i\da l-Awtorita' g]al darbtejn talbet li jsir bdil g]aliex dehrilha li l-i*spot* kien wie]ed ta' opinjoni politika u mhux ta' tag]rif[22]. L-istess [ara f'\ew[*spots* o]rajn li t]ejjew. L-Awtorita' m]arrka bag]tet tg]arraf lill-kumpannija attri`i b'avvi\ tal-20 ta' {unju, 2002[23], dwar il-jiem u l-]inijiet li fihom kellhom jixxandru \-\ew[ g]amliet ta' *spots* im]ejjijin mill-Partit Laburista. Sadanittant, i\da, sa ma la]qu xxandru l-imsemmija *spots*, il-kumpannija attri`i kienet uriet li hija kienet qeg]da tikkontesta d-de`i\joni tal-Awtorita' u, fil-21 ta' {unju, 2002, infet]et din il-kaw\a;

Illi fl-affidavit tieg]u, Anthony Tabone, *Chairman* tal-kumpannija attri`i, jg]id[24] li d-de`i\joni me]uda mill-Awtorita'

---

[18] Dokument mhux esebit, imma li jissemma fil-premessi ta`-~itazzjoni u fit-tielet paragrafu tad-Dikjarazzjoni attri`i
[19] Dokti "KA8" u "PBS1", f'pa[[. 33 u 118 tal-pro`ess
[20] Dok "KA10", f'pa[. 35 tal-pro`ess
[21] Dok "KA2", f'pa[[. 25-6 tal-pro`ess
[22] Dokti "KA27" u "KA28" f'pa[[. 120 u 121 tal-atti tal-Kaw\a Nru. 738/02JRM
[23] Dok "AJT2", f'pa[[. 114-5 tal-pro`ess
[24] Dok "AJT" f'pa[. 56 tal-pro`ess

m]arrka fis-6 ta' {unju, 2002, kienet tmur kontra dak li qalet fid-de`i\joni tag]ha tat-30 ta' Jannar, 2002, u din kienet wa]da mir-ra[unijiet ewlenin li min]abba fihom qeg]da tikkontesta d-de`i\joni tas-6 ta' {unju, f'din il-kaw\a. Huwa jg]id ukoll li huwa fatt li d-de`i\joni me]uda mill-Awtorita' fis-6 ta' {unju, 2002, tolqot biss lill-kumpannija attri`i, u mhux ukoll lil stazzjon ie]or televi\iv privat (NET Tv), li wkoll kien qieg]ed ixandar l-i*spots* tal-M.I.C. bi]las u li ma [iex ordnat ixandar *spots* tal-M.L.P. |ied jg]id li, minbarra dan, billi d-de`i\joni tal-Awtorita' t]alli l-g]a\la tal-]in f'idejn il-M.L.P. u f']in ri\ervat g]ar-reklami, l-effetti ta' dik id-de`i\joni kienu jfissru t-t]arbit ta' skema u rabtiet li l-kumpannija attri`i kienet ilha li iffissat ma' terzi minn \mien qabel;

Illi billi l-kaw\a pre\enti tirrigwarda biss il-kwestjoni tal-i*spots* tal-M.I.C., u b'mod partikolari d-de`i\jonijiet me]uda mill-Awtorita' m]arrka dwarhom, kull prova o]ra dwar xandiriet o]rajn li m'humiex milqutin b'dawk id-de`i\jonijiet m'hijiex sejra titqies f'din is-sentenza. Bl-istess mod, il-Qorti qeg]da tqis biss dawk il-fatti li se]]ew sa dak inhar li nfet]et din il-kaw\a[25];

Illi meta saru l-kontro-e\amijiet u nstemg]et ix-xhieda waqt is-smig], irri\ultaw]wejje[o]rajn li jistg]u jitqiesu siewja]afna fid-dawl tal-konsiderazzjonijiet legali li je]tie[li jsiru f'din is-sentenza. Fl-ewwel lok, mix-xhieda mog]tija mill-E\ekuttiv Ewlieni tal-Awtorita' m]arrka, Dottor Aquilina, [ie stabilit li l-istess Awtorita' kienet fehmet li l-i*spots* tal-M.L.P. ma kellhomx jitqiesu b]ala reklami[26], u li l-]in me]ud minnhom ma kellux jitqies g]all-finijiet ta' dak li tistabilixxi l-li[i dwar il-]in massimu li seta' jittie]ed g]ar-riklami minn detentur ta' li`enzja g]at-trasmissjoni ta' programm g]al kull sieg]a ta' xandir[27]. Hu tenna li d-de`i\joni me]uda mill-Awtorita' fis-6 ta' {unju, 2002, ma kinitx tqis l-i*spots* tal-M.L.P. b]ala reklami, u li "mhux ser ikunu fi programm"[28]. Fit-tieni lok, fisser li "ma

---

[25] Ara App. ~iv. **20.5.1982** fil-kaw\a fl-ismijiet ***Fenech Adami et vs Cremona noe et*** (Mhix pubblikata)

[26] Ara pa[34 tal-atti tal-Kaw\a 738/02JRM

[27] Regolament 24 tat-Tielet Skeda tal-Kap 350

[28] Xhieda ta' Dottor Aquilina tat-12.7.2002, f'pa[[. 69, 70 u 72 tal-pro`ess

hemmx g]alfejn isir il-]las g]aliex dan[29] huwa rimedju mog]ti mill-Awtorita'"[30]. Fit-tielet lok, ix-xhud qal li l-i*spots* tal-M.I.C. bdew jintwerew fuq it-televi\joni mill-2000, g]alkemm qabel kienu jixxandru bir-radju[31];

Illi, min-na]a l-o]ra, meta xehed i`-*Chairman* tal-kumpannija attri`i, Anthony J. Tabone, huwa se]aq li l-Bord tal-PBS kien infixel bid-de`i\joni tal-Awtorita' tas-6 ta' {unju, 2002, li kienet tmur kontra dik mog]tija minnha f'Jannar ta' qabel,[32] fis-sens li kienet [iet mi`]uda t-talba tal-Malta Labour Party biex jing]ata spazju b'xejn fuq ix-xandir pubbliku biex jirreplika g]all-i*spots* tal-M.I.C.[33] Fit-tieni lok, huwa insista wkoll li l-o[[ezzjoni tal-kumpannija rappre\entata minnu g]ad-de`i\joni tal-Awtorita' tas-6 ta' {unju, ma kinitx g]aliex il-M.L.P. kien sejjer jit]alla jxandar b'xejn, fil-]in tar-reklami, imma g]aliex klijenti potenzjali o]ra li normalment jipprenotaw]inijiet g]ar-reklami kienu se' j\ommu lura milli jixtru]in biex jirreklamaw fuq TVM[34] . Fit-tielet lok, huwa qal li kienet qeg]da ssir diskriminazzjoni mal-istazzjon nazzjonali g]aliex, g]alkemm l-i*spots* tal-M.I.C. kienu qeg]din jixxandru wkoll fuq stazzjon televi\iv privat, l-Awtorita' kienet tat id-de`i\joni tag]ha biss fil-konfront tal-PBS, meta l-Kostituzzjoni ta' Malta ma tag]mel l-ebda distinzjoni bejn xandir pubbliku u xandir privat[35]. Fir-raba' lok, li l-Bord tal-P.B.S. fehem u dejjem qies li l-i*spots* tal-M.I.C. kienu informattivi u ma kinux jirrikjedu rimedju, u dan minbarra li kienu kisbu g]arfien u [ieh mill-Awtorita' nnifisha[36]. Fil-]ames lok, fisser li l-i*spots* tal-M.I.C. bdew jixxandru minn fuq TVM minn Jannar tal-2000[37] u b'kollox, matul il-medda ta\-\mien sa {unju ta' din is-sena, kienu xxandru elf u erba' (1004) minuti minn dawn l-i*spots* li, minbarra l-[odda, f'u]ud mill-ka\ijiet kienu jikkonsistu

---

[29] Ji[ifieri l-i*spots* tal-M.L.P.
[30] *Ibid.* f'pa[72 tal-pro`ess
[31] *Ibid.* f'pa[. 73 tal-pro`ess
[32] Dok "AJT5", f'pa[[. 83-5 tal-pro`ess (partikolarment minuta numru 2.24)
[33] Xhieda ta' Anthony J. Tabone 12.7.2002, f'pa[. 87 tal-pro`ess
[34] *Ibid.* f'pa[[. 88, 90 u 112 tal-pro`ess
[35] *Ibid.* f'pa[[. 91, 93 u 95 tal-pro`ess
[36] *Ibid.* f'pa[. 87 tal-pro`ess
[37] *Ibid.* f'pa[. 89 tal-pro`ess u Dok "AJT1", f'pa[[. 75-8

f'ripetizzjoni ta' xi *spot* li jkun deher qabel, jew ta]lita flimkien ta' i\jed minn wie]ed;

Illi fid-dawl ta' dawn il-fatti u qabel ma tg]addi biex tqis l-aspetti legali mda]]lin f'dan il-ka\, il-Qorti t]ossha fid-dmir li tag]mel xi **osservazzjonijiet dwar din il-kwestjoni** u dan biex tippuntwali\\a l-qafas tal-vertenza. Fl-ewwel lok irid jing]ad li, minbarra n-natura kontroversjali li dejjem ikkaratteri\\at kwestjonijiet marbutin ma' xandir f'Malta, din hija l-ewwel kaw\a li tirrigwarda xandir bil-mezz televi\iv fejn il-litiganti ewlenin huma l-Awtorita' tax-Xandir u xandar li`enzjat minnha (l-kumpannija attri`i), meta fl-img]oddi dawn it-tnejn kienu [eneralment abbinati flimkien f'ilment imressaq minn terzi. Dan l-aspett i[ib mieg]u wkoll it-tieni osservazzjoni, ji[ifieri d-definizzjoni tar-relazzjonijiet legali bejn il-kumpannija attri`i u l-Awtorita' m]arrka. Fit-tielet lok, minn mindu da]let fis-se]] il-li[i attwali dwar ix-Xandir fl-1991, u li statutorjament biddlet il-qag]da [uridika tax-xandir f'pajji\na, i\-\mien li g]alih jirreferu l-i*spots* in kwestjoni huwa wie]ed fejn, g]all-kuntrarju ta' dak li kien jipprevali qabel fi kwestjonijiet b]al dawn, je\istu f'pajji\na i\jed minn stazzjon wie]ed li jittrasmettu programmi televi\ivi f'Malta. Fir-raba' lok, hemm konsiderazzjonijiet li jridu jsiru dwar in-natura tal-i*spots* li g]alihom jirreferu d-de`i\jonijiet impunjati tal-Awtorita';

Illi, l-Qorti issa sejra tg]addi biex l-ewwelnett **tqis is-siwi tal-ewwel e``ezzjoni tal-Awtorita' m]arrka**. L-Awtorita' qeg]da tg]id li din il-Qorti ma g]andhiex il-[urisdizzjoni biex tist]arre[ id-de`i\jonijiet tag]ha meta dawn ikunu me]udin skond is-setg]at mog]tijin lilha bl-artikolu 119 tal-Kostituzzjoni. Biex issa]]a] din l-e``ezzjoni, hija tirrikorri g]al dak li jipprovdi l-artikolu 118(8) tal-Kostituzzjoni. Il-Qorti ma tistax taqbel ma' din is-sottomissjoni, u mill-mod kif inhi mfassla l-e``ezzjoni, jidhrilha li la hija mist]oqqa fl-ittra u lanqas fl-ispirtu tal-li[i. L-ewwel nett, fil-fehma tag]ha, l-artikolu 118(8) huwa ma]sub biex iseddaq l-awtonomija tal-Awtorita' waqt li tkun qeg]da twettaq id-dmirijiet tag]ha mog]tija mill-Kostituzzjoni u mil-li[i. Fi kliem ie]or, il-Qorti tifhem li dak il-

provvediment tal-og]la li[i tal-pajji\ huwa ma]sub biex jassigura li l-Awtorita' tit]alla twettaq id-dmirijiet u l-funzjonijiet tag]ha ming]ajr l-ind]il ta']add. Imma dak \gur m'g]andux jitie]ed li jfisser li l-Awtorita' tista' tag]mel li trid jew li tqieg]ed lilha nnifisha lil hinn minn kull kontroll li jag]milha og]la mill-og]la li[i tal-pajji\. Minbarra dan, il-kliem imsemmi f'dik id-dispo\izzjoni tal-Kostituzzjoni huwa spjegat sewwa fl-artikolu li jfisser id-diversi dispo\izzjonijiet l-o]rajn (*interpretation clause*), pre`i\ament fl-artikolu 124(10), li jg]id `ar li lill-Qrati hija mog]tija s-setg]a li je\er`itaw [urisdizzjoni dwar jekk persuna jew awtorita' tkunx qdiet il-funzjonijiet mog]tijin lilha skond il-Kostituzzjoni. Il-kwestjoni dwar safejn tista' tintervjeni Qorti fil-funzjonijiet ta' xi awtorita' jew jekk tali intervent jikkostitwix ind]il i\jed milli huwa me]tie[f'funzjonijiet li l-Kostituzzjoni tag]ti esklussivament lil dik l-awtorita' m'huwiex dak li timplika l-e``ezzjoni ta]t e\ami: dik hija kwestjoni li se titqies 'il quddiem, meta ji[u mist]arr[a l-ilmenti fil-mertu tal-kumpannija attri`i, sewwasew g]aliex hija kwestjoni sostantiva u mhux pro`edurali;

Illi dan il-punt ma japplikax biss fid-dawl tal-li[i l-[dida dwar ix-Xandir jew g]aliex fl-ordinament Malti dda]]al statutorjament l-ist]arri[[udizzjarju ta' g]amil amministrattiv, imma g]aliex din il-fehma ilha ti[i mfissra mill-Qrati tag]na g]al \mien twil u sallum ma n[iebet l-ebda ra[uni tajba g]aliex dik il-fehma g]andha issa ti[i maqluba. F'dak ir-rigward ing]ad li fejn il-li[i (l-Kostituzzjoni) riedet i\\omm l-ind]il ta' Qorti fl-operat ta' xi persuna jew awtorita' dan qalitu espressament[38] u, g]alhekk, l-artikolu 124(10) jag]ti mhux jedd lill-Qrati li je\er`itaw [urisdizzjoni, i\da sa]ansitra d-dmir li jaraw u ji\guraw li kull awtorita' mog]nija bis-setg]a li twettaq xi funzjonijiet partikolari taqdihom u twettaqhom kif iridu l-Kostituzzjoni u l-li[ijiet tal-pajji\[39];

Illi g]al dawn ir-ra[unijiet, il-Qorti mhix qeg]da tilqa' l-ewwel e``ezzjoni tal-Awtorita' m]arrka;

---

[38] Ara, per e\empju, l-artt. 86(3), 101A(14) u 115 tal-Kostituzzjoni

[39] App. ~iv. **22.5.1971** fil-kaw\a fl-ismijiet ***Mintoff pro et noe vs Montanaro Gau`l noe*** (Mhix pubblikata) u wkoll App. ~iv. **21.4.1978** fil-kaw\a fl-ismijiet ***Fenech Adami et noe vs Montanaro Gau`l noe et*** (Mhix pubblikata)

Illi l-Qorti tg]addi issa biex tqis fil-mertu tag]hom **<u>it-talbiet tal-kumpannija attri`i</u>**. Huwa me]tie[ li wie]ed i\omm quddiem g]ajnejh u jer[a' jsemmi li din hija azzjoni ta' st]arri[ [udizzjarju msejsa fuq id-dispo\izzjonijiet tal-artikolu 469A tal-Kap 12 tal-Li[ijiet ta' Malta. Dan jing]ad fi`-`itazzjoni nnifisha. Il-kumpannija attri`i tg]id li bl-im[iba tag]ha fil-konfront tag]ha, l-Awtorita' m]arrka wettqet g]amil li jikser il-Kostituzzjoni u li jmur ukoll lil hinn mis-setg]at mog]tija mil-li[i lill-istess awtorita';

Illi din l-impostazzjoni tal-azzjoni tabilfors tnissel il-]tie[a li l-Qorti tqis x'tip ta' st]arri[g]andha tag]mel skond il-li[i dwar l-g]amil tal-Awtorita' m]arrka. Kif ing]ad i\jed qabel meta kienet qeg]da ti[i meqjusa l-e``ezzjoni preliminari tal-istess Awtorita', dan l-e\er`izzju huwa wie]ed li jmiss l-aspetti sostantivi tal-azzjoni attri`i. Illum il-[urnata, l-azzjoni ta' st]arri[[udizzjarju ta' g]amil amministrattiv tinsab imfissra u delinejata espressament fis-sistema pro`edurali tag]na. Il-Qorti hija marbuta li timxi mal-parametri li l-li[i tipprovdi g]al din l-g]amla ta' st]arri[, sakemm il-li[i nnifisha ma tipprovdix mod ie]or[40];

Illi s-setg]a li ting]ata mill-imsemmi artikolu lil Qorti fil-kompetenza tag]ha `ivili dwar g]emil amministrattiv hija jew (a) dik li tist]arre[is-siwi ta' dak l-g]amil jew (b) li tiddikjarah ma jiswiex jew ming]ajr ebda effett . Dan tista' tag]mlu meta l-g]emil jikser il-Kostituzzjoni jew meta jkun sar lil hinn mis-setg]a ta' min wettqu. F'din l-a]]ar ipote\i, dan l-e``ess ta' setg]a (*vires*) jirri\ulta meta l-att isir minn awtorita' pubblika li ma tkunx awtori\\ata twettqu, jew meta l-awtorita', g]alkemm ikollha setg]a twettaq dak l-g]amil, tkun naqset li t]ares il-prin`ipji ta' [ustizzja naturali jew ]tie[a pro`edurali li tabilfors trid t]ares qabel ma tasal g]al dak l-g]amil, jew jekk l-g]amil jikkostitwixxi abbu\ tas-setg]a ta' dik l-awtorita' billi jsir g]al xi g]an mhux xieraq jew fuq konsiderazzjoni irrilevanti, jew meta dak l-g]amil imur b'kull mod ie]or li jkun kontra l-li[i;

[40] Art. 469A(1) tal-Kap 12

Illi b'"g]amil amministrattiv" il-li[i tifhem kemm il-]ru[ta' kull ordni, li`enza, permess, *warrant* jew de`i\joni, u kif ukoll ir-rifjut g]al xi talba g]al dak il-]ru[, sakemm dak l-g]amil jew rifjut ma jkunx xi]a[a li ssir bl-g]an tal-organi\\azzjoni jew amministrazzjoni interna fl-istess awtorita' pubblika;

Illi b'"awtorita' pubblika" il-li[i tifhem il-Gvern ta' Malta, awtoritajiet lokali jew kull korp mag]qud kostitwit permezz ta' li[i. Wie]ed g]alhekk jistaqsi jekk kemm-il darba l-Awtorita' m]arrka taqax ta]t din it-tifsira. Fil-fehma tal-Qorti, din il-mistoqsija tista' fa`ilment tintwie[eb fl-affermattiv, g]aliex fid-dispo\izzjonijiet innifishom li bis-sa]]a tag]hom hija mwaqqfa wie]ed isib l-ingredjenti me]tie[a biex jikkostitwuha fost il-korpi mag]quda ma]luqa mil-li[i. Din il-fehma hija wkoll imsa]]a mid-dispo\izzjonijiet relattivi tal-li[i partikolari li tirregola x-xandir[41];

Illi waqt it-trattazzjoni tal-a]]ar f'din il-kaw\a, l-abbli difensur tal-Awtorita' m]arrka qanqal il-punt dwar jekk id-de`i\jonijiet li dwarhom qeg]da tilmenta l-kumpannija attri`i messhomx jitqiesu b]ala g]amil amministrattiv, u tenna li d-diskrezzjoni e\er`itata mill-Awtorita tax-Xandir kien, kif sejja]lu, "att kwa\i-[udizzjarju" u g]alhekk ma jaqax ta]t l-ambitu tal-artikolu 469A. Bl-akbar rispett lejn din is-sottomissjoni, il-Qorti ma tistax tqisha g]ajr stedina g]al e\er`izzju akkademiku li j]ajjarha tid]ol fi studju ta' dettal tad-Dritt Amministrattiv imma li ma jne]]i bl-ebda mod is-setg]a tag]ha li tist]arre[l-ilmenti tal-kumpannija attri`i. Bla ma ttawwal wisq fuq dan il-punt, jing]ad biss li l-fatt li l-g]amil impunjat jikkostitwixxi "[udizzju" ma jirrendix dak l-g]amil "mhux amministrattiv": g]all-kuntrarju, dan tinkludih il-li[i nnifisha meta, fost l-atti tissemma l-kelma "de`i\joni". Minbarra dan, di[a' huwa stabilit li l-artikolu 469A jag]ti lill-Qrati ta' kompetenza `ivili s-setg]a li, bla ma jikkostitwixxu appell, jist]arr[u r-regolarita' ta' de`i\jonijiet "kwa\i-[udizzjarji" fil-limiti hemm imfissra[42];

---

[41] Art. 4 tal-Kap 350

[42] Ara, per e\empju, App. Kost. **6.10.1999** fil-kaw\a fl-ismijiet ***Bartolo vs Avukat {enerali et*** (Kollez. Vol: **LXXXIII.i.275**)

Illi huwa g]alhekk il-waqt li wie]ed jara **safejn tasal is-setg]a tal-Qorti li tqis l-im[iba tal-Awtorita' m]arrka**, u b'mod partikolari l-im[iba tag]ha li wasslitha tie]u d-de`i\jonijiet li minnhom tilminta l-kumpannija attri`i. Jibqa' dejjem tajjeb b]ala punt ta' tluq li wie]ed i\omm quddiem g]ajnejh li l-Awtorita' m]arrka tgawdi minn diskrezzjoni fi grad mhux traskurabbli fil-mansjoni tag]ha ta' g]assiesa fuq dawk kollha nvoluti fil-qasam tax-xandir. Wiesg]a kemm hi wiesg]a dik id-diskrezzjoni, il-Qorti g]andha s-setg]a tara (jekk isirilha lment g]al daqshekk) jekk tkunx twettqet g]all-g]anijiet li g]aliha tkun]asbet il-li[i, jew jekk taqbilx mal-qadi tal-funzjonijiet u d-dmirijiet tag]ha skond il-Kostituzzjoni u l-li[i[43]. Minbarra dan, il-mansjoni tal-Qorti li ti\gura li l-Awtorita' tax-Xandir tkun wettqet dmirijietha jista' jwassalha biex tintervjeni jekk, fil-fehma tag]ha, l-arran[amenti mag]mulin jew l-azzjoni me]uda mill-Awtorita' jonqsu b'xi mod rilevanti mill-]arsien tar-rekwi\iti stabiliti mil-li[i, me]udin b'qies i`-`irkostanzi partikolari tal-pajji\ u s-sensittivita' politika aktar intensa marbuta ma\-\mien li g]alih ix-xandiriet in kwestjoni jkunu ma]suba;

Illi ladarba wie]ed jitkellem dwar diskrezzjoni, wie]ed tabilfors ikun qieg]ed jara sitwazzjoni fejn trid issir g]a\la bejn i\jed minn linja wa]da ta' azzjoni. Jekk m'hemmx g]a\la ta' i\jed minn triq wa]da, allura wie]ed ma jitkellimx dwar diskrezzjoni imma dmir;

Illi l-Qorti t]oss li g]andha ti``ita din is-silta li [ejja minn xog]ol ewlieni f'dan il-qasam u li, fil-fehma tag]ha, tfisser b'mod `ar il-perm kollu tal-inda[ni li hija mitluba tag]mel f'din il-kaw\a. Ing]ad illi "*To say that somebody has a discretion presupposes that there is no uniquely right answer to his problem. There may, however, be a number of answers that are wrong in law. . . . . The exercise of a discretion may be impugned directly or indirectly. The indirect method of challenge is the more common. A person aggrieved by the exercise of a discretionary power may, instead of attacking the merits of the exercise of the discretion, contend that the*

[43] P.A. EM **17.5.1971** fil-kaw\a fl-ismijiet ***Mintoff pro et noe vs Montanaro Gau`i pro et noe***

repository of the discretion has acted without jurisdiction or 'ultra vires' because of the non-existence of a state of affairs upon which the validity of the exercise of the discretion depends. Or he may contend that the repository of the discretion has failed to observe the rules of natural justice (if they are found to be applicable) or other essential procedural requirements. If his contentions are successful, the court will hold the discretionary act to be invalid, and the fact that the true reason for insistuting proceedings will have been his dislike of the manner in which the discretion itself was exercised is not a valid objection to the proceedings. . . . . The crucial question, however, is: In what circumstances and to what extent will the courts review the merits of the exercise of a statutory discretion which is neither made subject to appeal nor limited by the express provisions of a statute? The courts have repeatedly affirmed their incapacity to substitute their own discretion for that of an authority in which the discretion has been confided."[44];

Illi kien g]alhekk li, mal-medda ta\-\mien, issawru regoli li j]arsu l-imsemmija setg]at diskrezzjonali u kif il-Qrati kellhom iqisu l-ist]arri[tag]hom dwarhom. Ewlenija fost dawn ir-regoli hi li awtorita' li hija mog]nija b'diskrezzjoni tista' ti[i ordnata te\er`itaha f'ka\ li tkun naqset li tag]mel dan, imma ma tistax ti[i dettata x'g]andha tidde`iedi jew li twettaqha b'xi mod partikolari. Biex ji[i assikurat li din id-diskrezzjoni kienet imwettqa, je]tie[li lill-Qorti jirri\ultalha li dik l-awtorita' tassew qieset il-kwestjoni li kellha quddiemha, u li dan g]amlitu ming]ajr l-ind]il tal-ebda]addie]or jew bla ma po[[iet lilha nnifisha f'qag]da fejn ma setg]etx jew irrifjutat li twettaq dik id-diskrezzjoni[45]. Siewi wkoll li ji[i a``ertat li l-awtorita' mist]arr[a m'g]amlitx dak li kienet espressament mi\muma milli tag]mel, (ji[ifieri g]amil <u>kontra</u> dak li setg]et tag]mel) jew jekk g]amlitx xi]a[a li ma kinitx awtori\\ata tag]mel (ji[ifieri g]amil <u>lil hinn</u> minn dak li setg]et tag]mel). Fuq kollox, l-awtorita' mist]arr[a trid tkun imxiet *bona fide* u qieset il-

[44] DeSmith & Evans <u>*Judicial Revue of Administrative Action,*</u> 4a. Ediz. (1980) pa[[. 278-9

[45] Ara App. ~iv. **20.5.1982** fil-kaw\a fl-ismijiet ***Fenech Adami et vs Cremona pro et noe***

konsiderazzjonijiet rilevanti tal-ka\. Dawn huma, fil-qosor, il-[abra tal-kategoriji fid-Dritt Amministrattiv ta' nuqqas ta' e\er`izzju ta' diskrezzjoni u ta' e``ess jew abbu\ ta' dak l-e\er`izzju;

Illi marbut sfiq ma' dawn il-prin`ipji wie]ed isib ukoll it-test tar-ra[onevolezza tat-twettiq tad-diskrezzjoni. Dan l-aspett qieg]ed jissemma g]aliex il-kumpannija attri`i semmiet, fost l-ilmenti tag]ha, l-irra[onevolezza tad-de`i\joni tal-Awtorita' m]arrka. Id-dmir li awtorita' ta[ixxi ra[onevolment mhux l-istess b]ad-dmir li ta[ixxi *bona fide*[46]. G]alhekk, filwaqt li mhux kull e\er`izzju ra[onevoli ta' [udizzju huwa bilfors korrett, lanqas m'huwa bilfors irra[onevoli kull e\er`izzju ta' [udizzju \baljat[47]. F'ka\ b]al dan, ix-xiber li l-Qorti jidher li g]andha tu\a biex tkejjel bih ikun dak li tqis jekk id-de`i\joni li minnha jkun hemm ilment kinitx mistennija li tittie]ed minn persuni ra[onevli;

Illi, mbag]ad, ladarba jo]ro[li l-Awtorita' tkun wettqet il-funzjonijiet. tag]ha kif preskritt u mxiet fil-limiti mog]tija lilha fil-li[i, il-Qrati m'g]andhomx jinda]lu fuq il-kejl, il-frekwenza, jew dettalji o]ra tad-de`i\jonijiet tal-istess Awtorita', jew li jistabilixxu minflokha sistema ta' xandiriet jew rimedji b]al dawn [48]. Tibqa' dejjem siewja u g]aqlija r-regola li kull ka\ jkun de`i\ fuq il-merti partikolari tieg]u u li l-Qrati jag]rfu j\ommu bilan` bejn il-]arsien tal-jeddijiet ta' min jitlobhom jag]tu r-rimedju u l-limiti ta' safejn g]andhom id-dover li ma j\ommux lura milli jist]arr[u kif imiss;

Illi l-kittieba awtorevoli f'dan il-qasam jg]allmu li r-rwol ewlieni tal-Qrati fid-dritt amministrattiv huwa dak li ji\guraw li ma tonqosx il-legalita' fl-g]emil mist]arre[, i\jed milli dak li jaraw li l-awtorita' mist]arr[a tkun idde`idiet sewwa. Id-distinzjoni, g]alkemm wa]da fina, hija fondamentali u di[a' [iet milqug]a mill-og]la Qrati tag]na f'g]add ta' okka\jonijiet. Minbarra dan, il-kwestjoni dwar jekk awtorita' g]andhiex is-setg]a li

---

[46] Ara, per e\empju, ***R vs Roberts, ex p. Scurr*** (1924) 2 K.B. 695

[47] Ara, per e\empju, ***R. vs W*** **(1971)** A.C. 682

[48] P.A. **1.10.1975** fil-kaw\a fl-ismijiet ***Bor[Olivier et vs Coleiro noe*** (Mhix pubblikata)

tiddelibera u taqta' dwar materja mressqa quddiemha tiddependi min-natura tal-vertenza mressqa quddiemha, determinabbli fil-bidu tal-inda[ni tag]ha, u mhux fuq il-verita' jew le tal-istess fatti jew fuq kemm idde`idiet tajjeb dwarhom[49];

Illi issa li tfissru b'reqqa l-parametri li fihom il-Qorti tista' tist]arre[l-im[iba tal-Awtorita' m]arrka, imiss li tg]addi biex tara jekk din l-im[iba hijiex `ensurabbli kif qeg]da tallega l-kumpannija attri`i, u dan fuq l-ilmenti u x-xiljiet li qeg]da tressaq l-istess kumpannija attri`i u li [ew identifikati fl-ewwel parti ta' din is-sentenza. I\da biex dan ikun jista' jsir, je]tie[wie]ed jara **x'inhuma s-setg]at u d-dmirijiet li l-li[i tqieg]ed fuq l-Awtorita' m]arrka**;

Illi l-artikolu 119 tal-Kostituzzjoni jipprovdi x'inhuma l-funzjonijiet tal-Awtorita' tax-Xandir, u li ilhom ji[u studjati u mfissra mill-Qrati g]al bosta snin. Ing]ad awtorevolment li dawn il-funzjonijiet jinqasmu fi tnejn: dawk li jirrigwardawha b]ala strument kostituzzjonali u funzjonijiet organi\\ativi immirati lejn it-twettiq fil-prattika tal-plurali\mu[50]. Dawn huma li (a) tara li tin\amm, safejn possibbli, imparzjalita' xierqa dwar xandir provdut f'Malta dwar]wejje[ta' kontroversja politika jew industrijali jew marbuta ma' politika (*policy*) pubblika kurrenti, (b) tara li l-fa`ilitajiet u l-]in tax-xandir jitqassmu b'mod xieraq bejn persuni li jkunu ta' partiti politi`i differenti. Minbarra dan, hemm g]add ta' dispo\izzjonijiet o]rajn fil-Li[i dwar ix-Xandir li jfissru s-setg]at u dmirijiet tal-istess Awtorita'. G]all-finijiet ta' din il-kaw\a wie]ed isemmi (i) is-setg]a li tirregola s-servizzi ta' xandir ta' smig] u ta' televi\joni f'Malta u to]ro[li`enzi g]all-g]oti ta' dawk is-servizzi[51]; (ii) is-setg]a li tag]ti hija nnifisha jew permezz ta' kuntrattur tax-xandir servizz ta' xandir ta' smig] jew televi\joni[52]; (`) tiddelega s-servizzi ta' xandir li hija g]andha l-jedd tag]ti lil kuntratturi tax-xandir li jkollhom id-dritt u d-dmir

[49] Ara DeSmith & Evans *Op. Cit*, 4a ediz., pa[[. 110-1
[50] App. ~iv. **10.6.1996** fil-kaw\a fl-ismijiet ***Grima noe vs Pirotta noe et*** (Kollez. Vol: **LXXX.ii.750**)
[51] Art. 3(1) tal-Kap 350
[52] Art. 3(2) tal-Kap 350

li jipprovdu dawk is-servizzi g]aliha u f'isimha[53]; (iv) dwar il-li`enzi ghax-xandir ma]ru[in minnha, twettaq bil-mod li hi tqis li hu l-a]jar taqsim wiesg]a li jkun disponibbli ma' Malta kollha[54]; (v) bi dmir, tissoddisfa lilha nnifisha li, kemm jista' jkun, il-programmi mxandra minn persuni li jag]tu servizz ta' xandir f'Malta jkunu j]arsu ]ti[ijiet spe`ifi`i, fosthom allokazzjoni ta']in bi\\ejjed lill-a]barijiet u [rajjiet kurrenti u li l-a]barijiet kollha f'kull g]amla ta' programm ikunu ippre\entati b'mod imparzjali[55] u mxandra bl-e\attezza dovuta[56], u li, tin\amm imparzjalita' wkoll f'programmi dwar]wejje[ta' kontroversja politika jew industrijali jew li g]andhom x'jaqsmu ma' *policy* pubblika kurrenti[57]; (vi) tag]ti direttivi bil-miktub lil kull min qieg]ed jag]ti jew hu responsabbli g]al servizz ta' xandir, kif jidhrilha me]tie[a g]at-twettiq tal-funzjonijiet imposti mill-artikolu 119 tal-Kostituzzjoni[58]; (vii) torganizza skemi ta' xandiriet politi`i (mag]dudin *spots* politi`i) u dibattiti li jkunu bilan`jati u li jag]tu opportunita' ta' smig] lil persuni jew gruppi b'interessi differenti , kif ukoll li tipprodu`i kummentarji jew programmi o]rajn dwar materji li g]andhom x'jaqsmu ma' politika pubblika kurrenti bis-sehem ta' veduti u kummenti differenti[59]; (viii) tordna, b'\ieda mas-setg]at l-o]rajn kollha, lil kull persuna li tipprovdi servizz ta' xandir f'Malta, li tag]ti bla]las kull fa`ilita' ta' re[istrazzjoni (*recording*) jew fa`ilitajiet o]rajn, u kif ukoll li l-istess persuni jxandru ming]ajr]las u fil-]inijiet minnha stabiliti, kull programm b]al dak imsemmi fl-artikolu 13(4)[60]; u li (ix) tapprova skedi ta' programmi li ma jkunux reklami[61];

Illi din il-Qorti tqis ukoll b]ala ta' rilevanza kbira g]as-soluzzjoni tal-kwestjoni mressqa quddiemha \ew[dispo\izzjonijiet o]rajn tal-imsemmi Att dwar ix-Xandir. L-ewwel fosthom huwa l-artikolu 16A li dda]]al fil-li[i bl-Att XV

---

[53] Art. 3(4) tal-Kap 350
[54] Art 13(1) tal-Kap 350
[55] Art 13(2)(`) tal-Kap 350
[56] Art 13(2)(b) tal-Kap 350
[57] Art. 13(2)(f) tal-Kap 350
[58] Art. 15 tal-kap 350
[59] Art. 13(4) tal-Kap 350
[60] Art. 13(5) tal-Kap 350
[61] Art. 23 tal-Kap 350

tal-2000, u li jg]id b'mod `ar li d-dispo\izzjonijiet tal-Att g]andhom japplikaw g]ax-xandara kollha li jaqg]u ta]t il-[urisdizzjoni Maltija. Dispo\izzjoni o]ra hija dik li tinsab fir-Regolament 19 tat-Tieni Skeda tal-Att (liema Skeda tirreferi g]al dak li huwa msejja] "Pjan Nazzjonali g]ax-Xandir") fejn, fost l-o]rajn, jing]ad li x-xandir pubbliku g]andu r-responsabbilta' partikolari li jipprovdi a]barijiet u programmi ta' [rajjiet kurrenti li jirrispettaw il-]ti[iet kostituzzjonali tal-imparzjalita', u li jimxu ma prin`ipji [urnalisti`i li ji\guraw servizz ta' tag]rif li jag]ti stampa `ara u qrib is-sewwa fl-interess ta' so`jeta' demokratika u pluralistika;

Illi l-istess Skeda tiddikjara li l-monopolju tal-Istat fix-xandir f'Malta jrid jintemm[62] u tfisser ukoll li l-mezzi pubbli`i tax-xandir f'Malta jinkludu espressament lill-kumpannija attri`i (bil-kanal tag]ha televi\iv u \-\ew[servizzi radjofoni`i) u l-kanali tal-komunita' u dak tal-edukazzjoni li jxandu bis-sistema tal-*cable*[63];

Illi fil-ka\ tal-kumpannija attri`i jrid jing]ad li, b]ala dik l-entita' li tie]u]sieb ix-xandir pubbliku, hija tinsab marbuta bir-responsabbilta' partikolari tal-obbligi li l-li[i tpo[[i fuq spallejn l-Awtorita' tax-Xandir kwa\i b'mod solidali mag]ha. Minbarra dan, il-]arsien ta' dawn l-obbligi huwa mistenni mil-li[i li jitwettaq mhux biss meta jkun hemm ilment minn terz dwar il-ksur tag]hom, imma minkejja li ma jkunx hemm ilment b]al dak. B'dan il-mod, ir-rwol proattiv li jrid jitwettaq biex ti[i assikurata l-imparzjalita' fix-xandir jitlob li l-funzjonijiet u d-dmirijiet tal-Awtorita' m]arrka u tal-kumpannija attri`i ji[i e\er`itat mhux biss preventivament imma wkoll b'mod korrettorju li jag]mel tajjeb g]al xi ksur li seta' kien hemm[64];

Illi, fil-fehma tal-Qorti, dan ifisser li jekk kemm-il darba jaqa' pi\ fuq l-Awtorita' li tkun proattiva u li, fil-]arsien tal-prin`ipji ta' imparzjalita' san`iti u msemmija fil-Kostituzzjoni, dan l-

---

[62] Reg. 17, Skeda 2, Kap 350

[63] Reg. 18, Skeda 2, Kap 350

[64] Ara App. ~iv. **21.4.1978** fil-kaw\a ***Fenech Adami et vs Montanaro Gau`i noe et.*** u wkoll App. ~iv. **20.5.1982** fil-kaw\a ***Fenech Adami et vs Cremona noe et***, u App ~iv **17.7.1997** fil-kaw\a fl-ismijiet ***Fenech Adami et vs Pirotta et noe*** , fuq imsemmija

obbligu trid twettqu minn rajha, i[ib mieg]u li l-istess dmir jintiret u japplika wkoll g]all-kumpannija attri`i. Li kieku dan ma kienx minnu u l-kumpannija attri`i kienet me]lusa milli t]ares dawk id-dispo\izzjonijiet tal-li[i, is-sanzjonijiet ma]suba u preskritti g]al tali ksur ma kinux jag]mlu sens[65]. G]all-kuntrarju, huwa llum il-[urnata stabilit li d-dmir tal-]arsien tal-bilan` u l-imparzjalita' f'xandiriet ta' politika pubblika kurrenti jinkombi fuq ix-xandar li ma jistax ja]rab minnu billi jista]ba wara l-Awtorita' m]arrka[66];

Illi mill-konsiderazzjonijiet li g]adhom kemm saru g]andha to]ro[**<u>in-natura tar-rabta li te\isti bejn il-kumpannija attri`i u l-Awtorita' m]arrka</u>**. B'ri]et il-fatt li l-li[i attwalment fis-se]] da]]let b]ala fondamentali l-prin`ipju tal-espressjoni]ielsa[67], u l-indipendenza tax-xandir pubbliku mill-ind]il tal-Gvern f'dak li jirrigwarda r-responsabbilta' editorjali ta' min jipprovdi x-xandir[68], mag]dud mag]hom il-fatt li l-plurali\mu fis-sistema televi\iv f'Malta huwa l-punt tat-tluq[69], inbidlet radikalment ir-rabta ta' dipendenza li qabel kienet tikkaratteri\\a lil min kien imqabbad ixandar pubblikament lejn l-Awtorita' tax-Xandir. I\da l-awtonomija statutorja li kull xandar mistenni jgawdi, ma xejnitx is-setg]a tal-Awtorita' li tinsisti li kull min ixandar i]ares fl-istess waqt id-dmirijiet imposti mil-li[i u li jkollha s-sa]]a li ti\gura l-ade\joni f'ka\ ta' nuqqas ta']arsien ta' kull dmir. Dan [ab mieg]u wkoll l-effett li kull min ixandar waqa' fuqu direttament il-pi\ tal-]arsien ta' kull dmir impost mil-li[i. Dan id-dmir ta']arsien m'huwiex obbligu legali lejn l-Awtorita' imma wie]ed lejn is-so`jeta' in [enerali li lejha huwa dirett is-servizz tax-xandir;

Illi issa li [ew imfissrin dawn ir-rabtiet f'g]ajnejn il-li[i, imiss li wie]ed iqis **<u>x'inhi n-natura tal-i*spots* mertu tal-kaw\a.</u>** M'hemm l-ebda tifsira fil-li[i attwali g]all-kelma "*spot*", i\da l-kelma tintu\a fl-artikolu 13(4) tal-Kap 350 fil-kuntest ta' skemi

---

[65] P.A. JF **2.6.1986** fil-kaw\a fl-ismijiet ***Fenech Adami pro et noe vs Mifsud Bonni`i noe et*** (Mhix pubblikata)

[66] Ara App. ~iv. **17.7.1997,** *supra*

[67] Art. 11(1)(a) tal-Kap 350

[68] Reg. 1(1)(b) tat-Tieni Skeda tal-Att

[69] Reg. 2(1) tat-Tieni Skeda tal-Att

ta' xandir politiku. Ma jidhirx li l-i*spots* tal-M.I.C. jikkostitwixxu "reklam" kif il-kelma tinsab imfissra fl-artikolu 2 tal-istess Att jew kif inhuma mfasslin il-parametri ta' reklamar imfissra fit-Tielet Skeda, li jeskludu reklamar ta' natura politika[70]. G]alhekk, il-Qorti tasal biex taqbel mat-tifsira li tathom l-Awtorita' m]arrka fl-ewwel paragrafu tal-Memorandum tag]ha diskuss fi]dan l-istess Awtorita' fid-29 ta' Mejju, 2002;

Illi f'dan il-kuntest il-Qorti tirreferi g]al kitba a[[ornata dwar in-natura tax-xandir politiku b'rabta mal-obbligu tal-imparzjalita' g]aliex issibhom ifissru tant tajjeb il-qalba tal-kwestjoni li g]andha quddiemha f'din il-kaw\a. "*The rules on political and election broadcasting bear a relationship to this obligation (to ensure impartiality) because they aim to preserve a balance between the political parties and to avoid promotion of any one political party. . . . It is important to be clearabout the meaning of political broadcasts. Programmes such as news, current affairs, and those about political or current issues will be under the control of the broadcasters and will have to comply with the rules on impartiality and fairness. It is also important to distinguish political and election broadcasting from political advertising. Although some modern political and election broadcasting may have presentational styles more usually associated with advertising, paid political advertising is banned. . . . Even accepting that it is important that political parties should have access to broadcasting outlets, there remain difficult questions to be resolved about who should have access and how much access should be allowed. Although there are specific statutory obligations, access is mainly resolved through negotiation between the political parties and broadcasters, leaving considerable discretion in the hands of the broadcasters and regulatory bodies*"[71]

Illi dwar il-kontenut tal-i*spots* tal-M.I.C., il-kumpannija attri`i tg]id li dawn huma fattwali u mhux kontroversjali tant li ma

[70] Ara Reg. 1(e)
[71] Barendt & Hitchens *Media Law*, 2000, pa[[. 150-1

jimmeritawx rimedju. Kif ing]ad drabi o]ra fi kwestjonijiet b]al dawn[72], il-jedd g]ar-rimedju jitnissel mill-fatt innifsu li l-argumenti trattati fix-xandira partikolari jkunu jirrigwardaw kwestjoni ta' natura kontroversjali f'waqt partikolari tal-istorja tal-pajji\. Billi l-g]a\la dwar l-is]ubija ta' Malta fl-Unjoni Ewropeja g]adha ma se]]itx, m'g]andux ikun hemm dubju li l-mira ewlenija tal-ispots tal-M.I.C. hija dik li t]ajjar lil min jarahom biex ja]seb dwar l-g]a\la li g]andu jag]mel. Il-fatt innifsu li l-ispots tal-M.I.C. jfissru b'mod fattwali xi effetti f'oqsma differenti tal-]ajja Maltija wara s-s]ubija fl-Unjoni Ewropeja jirriflettu sitwazzjoni meta l-g]a\la dwar l-is]ubija tkun [a' se]]et jew li m'hemmx fehma kontra dik l-g]a\la. Madankollu, b]alma huwa mag]ruf sewwa u notorjament u kif jirri\ulta wkoll mill-atti tal-kaw\a, il-qofol tal-kontroversja politika li pajji\na g]addej minnha b]alissa dwar din il-kwestjoni huwa sewwasew i\-\ew[kampi politi`i kontra xulxin: wie]ed favur l-is]ubija s]i]a u l-ie]or g]al kollox kontra s]ubija b]al dik. Huwa `ar g]alhekk, fil-fehma ta' din il-Qorti, li l-imsemmija *spots* ma humiex jirrappre\entaw fl-istess waqt dawn i\-\ew[kampi hekk kontra xulxin u g]alhekk titnissel il-]tie[a tar-rimedju. Il-Qorti tara li huwa f'din il-perspettiva li jo]ro[l-element kontroversjali li jdur mal-imsemmija *spots* u li l-istess Awtorita' m]arrka jidher li sejset fuqu r-ra[unament kollu tan-Nota (memorandum) tag]ha diskussa fil-laqg]a tad-29 ta' Mejju, 2002, u l-eventwali de`i\joni tag]ha tas-6 ta' {unju;

Illi xejn f'dak li g]adu kemm ing]ad m'g]adu jinftiehem b]ala dikjarazzjoni ta' parzjalita' jew illegalita' tal-kontenut tal-ispots tal-M.I.C. Dan il-punt m'huwiex parti mill-[udizzju li trid tag]mel din il-Qorti, g]ax mhix mitluba li tag]mlu. Kulma qieg]ed jing]ad, b]ala kostatazzjoni ta' fatt, hu li l-materja innifisha ta' dawn ix-xandiriet hi wa]da li essenzjalment tittratta suggett li dwaru, f'dan il-waqt storiku f'pajji\na, g]addejja kontroversja attwali ta]raq ta' bixra politika;

Illi jekk wie]ed imbag]ad iqis id-dispo\izzjonijiet fis-se]] fil-li[i dwar kwestjonijiet ta' *policy* pubblika kurrenti, b'mod

---

[72] Ara. P.A. GCD **1.7.1997** fil-kaw\a fl-ismijiet ***Fenech Adami pro et noe vs Pirotta noe et***

partikolari dak li jipprovdi l-artikolu 13(2) tal-Kap 350, g]andu jsib li, fejn tid]ol kwestjoni ta' politika (*policy*) pubblika kurrenti, lanqas huwa me]tie[li jkun hemm element ta' kontroversja biex jitnissel l-obbligu tal-imparzjalita' u bilan` u, fil-ka\ tal-ksur tieg]u, il-jedd g]al rimedju lill-parti aggravata[73];

Illi l-li[i tg]id ukoll li s-setg]at tal-Awtorita' rigward tnedija u twettiq ta' skemi ta' programmi politi`i jit]addmu sakemm huwa [ustifikat b'mod ra[onevoli f'so`jeta' demokratika[74]. Wie]ed g]alhekk jistaqsi fiex jikkonsistu dawn il-limiti. Fil-qasam tax-xandir, u b'mod partikolari fil-kun`ett ta' liberta' tal-espressjoni li llum hija r-ru] wara kull sistema ta' xandir pluralista, il-gwida hija provduta fl-Artikolu 10 tal-Konvenzjoni g]all-Protezzjoni tad-Drittijiet tal-Bniedem u tal-Libertajiet Fondamentali[75] moqri flimkien mal-artikolu 41 tal-Kostituzzjoni. Fit-tag]lim u t-tifsir mog]ti lil dak l-ewwel artikolu, l-"espressjoni" tinkludi mhux biss il-kliem mit]addet, imma wkoll ix-xbihat jew eg]mejjel ma]suba li jfissru ideja jew li jwasslu tag]rif[76]. Ma jistax jonqos g]alhekk li x-xandir, inklu\ dak televi\iv, ji[bed lejh ukoll il-]arsien tat-tgawdija ta' dan il-jedd[77]. Huwa siewi]afna li wie]ed jiftakar li, fl-evoluzzjoni tat-tifsir s]i] tal-imsemmi Artikolu 10, l-]arsien m'huwiex mog]ti biss lill-forma tal-espressjoni fiha nfisha, imma wkoll u bir-ra[un lill-me\\i li biha dik l-espressjoni tin]oloq u ti[i trasmessa. Fid-dawl ta' dan kollu, i\da, jrid jing]ad li l-istess artikolu 10 ma j\ommx lil Stat milli je]tie[li`enzi biex wie]ed ixandar[78]. L-istess artikolu jippermetti wkoll formalitajiet, kondizzjonijiet, restrizzjonijiet jew penali kif preskritti f'li[i u dan biex ji[u m]arsa l-interessi tas-sigurta' nazzjonali, biex ji[i evitat di\ordni jew twettiq ta' delitti, biex ti[i m]arsa s-sa]]a jew morali pubblika, u g]anijiet o]rajn hemm imsemmija[79];

---

73 Ara App. ~iv. **17.7.1997** fil-kaw\a fl-ismijiet ***Fenech Adami pro et vs Pirotta pro et*** (Kollez. Vol: **LXXXI.ii.593**)

74 Ara proviso g]all-art. 13(5) tal-Kap 350

75 Ara l-Ewwel Skeda tal-Kap 319 tal-Li[ijiet ta' Malta

76 Ara ***Muller vs Switzerland*** **(1988)** u ***Chorherr vs Austria*** **(1993)**

77 Ara ***Autronic vs Switzerland*** **(1983)**

78 Art. 10(1) ECHR

79 Art. 10(2) ECHR

Illi ng]ad li "*for interference of freedom of expression to be permitted, it must have the legitimate aim of furthering one or more of the public interest purposes listed in Article 10(2)*"[80]. Issa, f'dan ir-rigward il-Qorti tifhem li l-obbligu tal-]arsien tal-imparzjalita' u l-bilan` fix-xandir min-na]a ta' min ikun qieg]ed ixandar g]andu \ew[ destinatarji jew titolari ta' jeddijiet fondamentali: l-ewwel hija s-so`jeta' in [enerali, li g]andha l-jedd tistenna li ting]ata xandir o[[ettiv, u t-tieni huma dawk li b]ala parti mill-jedd tal-espressjoni nnifsu, g]andhom il-jedd li jing]ataw l-opportunita' li jesprimu rwie]hom u jsemmg]u l-fehmiet tag]hom b]al]addie]or. Hekk f'dan il-ka\ qieg]ed jistenna l-partit intervenut fil-kaw\a. Jekk din hija tifsira korretta tal-qafas li fih kull xandar irid i\omm id-debita imparzjalita' u bilan` fix-xandiriet li jag]mel, allura wie]ed isibha iebsa biex jifhem kif id-dmir tal-imparzjalita' u s-setg]at li g]andha l-Awtorita' m]arrka biex tara li dan l-obbligu jit]ares, jista' jitqies li jmur kontra l-Kostituzzjoni jew li mhux [ustifikat b'mod ra[onevoli f'so`jeta' demokratika;

Illi bil-kelma "imparzjalita'" fil-qafas ta' materji ta' kontroversja politika jew ta']wejje[ta' politika pubblika kurrenti wie]ed jifhem xi]a[a differenti minn parita'. Kemm hu hekk, jing]ad illi "*Impartiality is not to be equated with parity or balance as between political parties of different strengths, popular support or appeal. ... It means fairness of allocation having regard to those factors, yet making allowance for any significant current changes in the political arena and for the potential effect of the powerful medium of television itself in advancing or hindering such changes*"[81] . Dan ukoll jinsab stabilit f'de`i\jonijiet tal-Qrati tag]na sa minn `ertu \mien ilu[82], spe`jalment meta wie]ed ji[i biex iqis ir-rimedju li jrid jing]ata biex jirripristina l-imsemmija parzjalita' jew nuqqas ta' bilan`;

---

[80] Harris, O'Boyle & Warbrick Law of the European Convention on Human Rights, (1995), pa[. 391

[81] Auld LJ fil-kaw\a fl-ismijiet ***R vs British Broadcasting Company et, ex parte Referendum Party*** (**1997**) EMLR 605

[82] App. ~iv. **26.2.1976** fil-kaw\a ***Bor[Olivier et vs Coleiro noe*** u App. ~iv. **17.7.1997** fil-kaw\a ***Fenech Adami noe vs Pirotta noe et***, imsemmija qabel

Illi huwa mag]ruf u a``ettat illi "*the requirement imposed on licensees to present programmes with due impartiality and to avoid editorialising is one of the more direct infringements on a broadcaster's freedom of speech. However, it can also be seen as relevant to the wider sense in which we talk of broadcasting freedom, because the rules prevent dominance by any particular interests, enabling the audience to obtain a variety of information and knowledge*"[83]. Dan jikkostitwixxi l-bilan` demokratiku li l-udjenza tistenna li tir`ievi bix-xandira u li l-partijiet li jridu jsemmg]u le]inhom u jkollhom a``ess g]ax-xandir jistennew li jing]atalhom;

Illi g]alhekk il-Qorti issa sejra tg]addi biex tara wie]ed wie]ed i`-`irkostanzi kollha msemmija fil-li[i (partikolarment l-artikolu 469A tal-Kap 12) biex tara jekk kemm-il darba l-Awtorita' naqsitx milli twettaq l-obbligi tag]ha jew jekk qab\itx il-limiti imposti mil-li[i meta waslet biex tat id-de`i\jonijiet li minnhom qeg]da tilminta l-kumpannija attri`i. Qabel ma l-Qorti tag]mel dan l-e\er`izzju jixraq li ssir riferenza g]al \ew[ `irkostanzi li ssemmew waqt is-smig] tal-kaw\a. L-ewwel wa]da hija l-istqarrija mag]mula minn Anthony Tabone waqt li kien qieg]ed isirlu l-kontro-e\ami tieg]u, fejn qal dan il-kliem: "*l-Awtorita' tax-Xandir hija akbar minnek, hija akbar minna u g]andha d-dritt li tordna u g]alhekk ridna nobdu lill-Awtorita'*"[84]. It-tieni wa]da hija li, meta kienet qeg]da ssir it-trattazzjoni tal-a]]ar, l-Avukat tal-kumpannija attri`i stqarr fuq mistoqsija tal-Qorti li l-Awtorita' m]arrka ma kienet qeg]da ti[i akku\ata mill-klijenta tieg]u bl-ebda ksur ta' xi dispo\izzjoni tal-Kap 350;

Illi l-ewwel kaw\ali msemmija mill-artikolu 469A hija dik dwar ksur tal-Kostituzzjoni. Il-kumpannija attri`i fissret dan l-ilment fil-konfront tal-Awtorita' m]arrka billi issottomettiet illi, min]abba l-mod kif inhija mfassla d-de`i\joni tal-Awtorita', terzi (f'dan il-ka\ tfisser il-partit intervenut fil-kaw\a) jistg]u jid]lu x']in iridu b'xandira tag]hom, f'nofs programmi li l-

---

[83] Barendt & Hitchens *op. cit*, pa[[. 126-7
[84] Pa[. 89 tal-pro`ess

kumpannija attri`i tkun di[a' fasslet li dda]]al introjtu xieraq minnhom. Dan l-argument jintrabat mal-ie]or ripetutament imfisser minn Anthony Tabone dwar l-o[[ezzjoni g]all-i*spots* bla]las mill-Malta Labour Party. L-argument imressaq huwa li, bl-i*spots* in kwestjoni, jistg]u jitnaffru dawk li kien be]siebhom jirreklamaw waqt programmi ta' P.B.S. Fl-ewwel lok, il-Qorti tosserva li di[a' tqieset x'inhija l-po\izzjoni me]uda mill-Kostituzzjoni dwar l-obbligi ewlenin marbuta max-xandir. Fit-tieni lok, i\-\ew[argumenti mressqa mill-kumpannija attri`i f'dan ir-rigward ma jistg]ux jitqiesu li huma i\jed b'sa]]ithom mill-obbligu kardinali tal-]arsien tal-imparzjalita' u bilan`, mhux biss g]aliex huma `irkostanzi ipoteti`i (u bl-ebda mod ippruvati f'din il-kaw\a), i\da wkoll g]aliex l-aspett kummer`jali tas-servizz mog]ti mill-kumpannija attri`i m'huwiex ma]sub li jkun l-og]la prijorita' tag]ha;

Illi dan l-istess argument japplika g]as-sottomissjoni li l-istudji li ikkommissjonat il-kumpannija attri`i juru li n-nies hija mxebba' minn xandir ta' bixra politika. L-istudji m'humiex kontestati, u wisq probabbli qeg]din juru sewwa l-fehmiet tal-poplu, imma huwa ftit iebes biex wie]ed ja``etta kif il-kumpannija attri`i, minkejja dawk is-sejbiet u kontra x-xejriet li wrewha l-istudji li kellha f'idejha, ikkuntrattat biex ixxandar l-i*spots* tal-M.I.C. in kwestjoni u allokatilhom sewwasew fost l-a]jar]inijiet (*prime time*) tax-xandiriet tag]ha. Kien hemm punt rilevanti ie]or imressaq waqt it-trattazzjoni f'isem il-partit intervenut meta ng]ad li wkoll jekk per`entwali `kejkna mill-poplu ssegwi fedelment xandiriet politi`i, jibqa' jiswa l-prin`ipju tal-imparzjalita' u jibqa' mist]oqq ir-rimedju minnu mitlub, g]aliex dak il-per`entwali huwa determinanti fl-e\itu a]]ari ta' de`i\joni plebixxitarja dwar il-kwestjoni politika relattiva;

Illi t-tieni kaw\ali ma]suba fl-artikolu 469A hija li l-g]amil amministrattiv ikun *ultra vires*. Fis-sottomissjonijiet tag]ha, il-kumpannija attri`i tg]id li d-de`i\joni mil]uqa mill-Awtorita' tippre[udika serjament id-drittijiet u l-interessi tal-attri`i, hija irra[onevoli, oppressiva, in[usta u illegali. Fuq it-tifsir tal-kun`etti elenkati di[a' ng]ad bi\\ejjed. Imma jrid jing]ad ukoll li l-konsiderazzjonijiet li l-li[i ssemmi fl-artikolu 469A huma

o]rajn, u huwa fuq dawn il-konsiderazzjonijiet li l-Qorti trid twettaq l-ist]arri[tag]ha. L-Awtorita kienet il-persuna li setg]et u kienet awtori\\ata tie]u d-de`i\joni impunjata[85]. Ma n[iebet l-ebda prova ta' irritwalita', fis-sens ta' nuqqas ta' ]arsien tal-prin`ipji ta']aqq naturali fil-pro`ess li wassal g]at-te]id tad-de`i\joni[86]. Bl-ebda mod ma ntwera jew jirri\ulta li l-g]amil amministrattiv kien me]ud g]al g]anijiet mhux xierqa jew msejjes fuq konsiderazzjonijiet mhux rilevanti[87]: g]all-kuntrarju, mid-dokument imressaq mill-Awtorita' qabel ittie]det id-de`i\joni, jo]ro[ manifestament `ar li dawk id-deliberazzjonijiet kienu jolqtu l-qofol tal-obbligu impost fuq l-Awtorita' (u wkoll fuq il-kumpannija attri`i) u ttie]du fil-limiti ta' s-setg]at tag]ha u mi\mum strettament fil-kompetenza [urisdizzjonali tag]ha;

Illi fl-a]]arnett, hemm il-kaw\ali [enerali li l-g]amil amministrattiv imur mod ie]or kontra l-li[i[88]. F'dan ir-rigward, il-kumpannija attri`i tg]id li d-de`i\joni mil]uqa kienet imsejsa fuq konsiderazzjoni illegali u li dwar dan kellha l-opinjoni tal-konsulent legali tag]ha stess li jwissiha. Ikun xieraq li din l-allegazzjoni ti[i mist]arr[a. F'ittra mibg]uta lill-Awtorita' fit-28 ta' Jannar, 2002, ji[ifieri qabel ma ttie]det id-de`i\joni tat-30 ta' Jannar, 2002, il-konsulent legali tal-Awtorita' wera t]assib li t-talba tal-Malta Labour Party li jressaq *spots* bla]las fuq it-televi\joni pubblika ma kinitx tista' tintlaqa' g]aliex tmur lil hinn minn dak li trid il-Kostituzzjoni. Kemm hu hekk il-Kummissjoni jidher li segwiet dak il-parir. Il-kumpannija attri`i qeg]da tg]id li d-de`i\joni me]uda mill-Awtorita' f'{unju, 2002, tmur kontra dak il-parir u, b'konsegwenza, kontra l-li[i. Il-Qorti, i\da, wara li qieset fit-tul din i`-`irkostanza ssib li dak it-t]assib seta' ma kienx mist]oqq. Il-Qorti tasal g]al din il-fehma meta tara x'jipprovdi l-artikolu 13(5) tal-Kap 350, li jirreferi proprju g]as-subartikolu ta' qablu li jitkellem dwar xandiriet politi`i mag]dudin *spots* politi`i, u fejn g]al darbtejn isemmi l-a``ess <u>ming]ajr]las</u> kemm dwar servizzi ta' produzzjoni u kif ukoll g]at-trasmissjoni nnifisha;

[85] Art. 469A (1)(b)(i) tal-Kap 12
[86] Art. 469A (1)(b)(ii) tal-Kap 12
[87] Art. 469A(1)(b)(iii) tal-Kap 12
[88] Art. 469A(1)(b)(iv) tal-Kap 12

Illi minn dan kollu l-Qorti tislet il-fehma li l-ebda wa]da mi`-`irkostanzi ma]suba mil-li[i li tirregola l-ist]arri[minn Qorti ta' g]amil amministrattiv dwar im[iba lil hinn mis-setg]at mog]tija (*ultra vires*) ma ntwera li te\isti fi grad tali li twaqqa' d-de`i\joni mil]uqa mill-Awtorita';

Illi, madankollu, il-kumpannija attri`i ressqet ilmenti o]rajn dwar id-de`i\joni tal-Awtorita' li jist]oqqilhom ji[u konsiderati. Hija tilmenta li d-de`i\joni kienet kontradittorja ma' o]ra me]uda mill-Awtorita' ftit ta\-\mien qabel. Huwa minnu li \-\ew[ de`i\jonijiet m'humiex kongruwi, u fihom ukoll proposta ta' rimedji li ma tantx jixxiebhu. I\da kien dejjem fil-kompetenza tal-Awtorita' m]arrka li tirrevedi jew ta[[usta d-de`i\jonijiet tag]ha skond il-]tie[a: ma hemm xejn irra[onevoli jew abbu\iv f'dan. Dan jing]ad i\jed u i\jed meta wie]ed jara li d-de`i\joni tat-30 ta' Jannar, 2002, ma kinitx]alliet e\itu g]all-kwestjoni. Fi kwalunkwe ka\, ladarba l-Awtorita' tat direttiva [dida, il-kumpannija attri`i kienet mistennija li tikkonforma ru]ha mag]ha, u mhux tag]\el li tibqa' t]ares de`i\joni li, sewwasew min]abba li ma taqbilx ma' o]ra sussegwenti, g]andha titqies b]ala li [iet revokata minn din tal-a]]ar;

Illi l-kumpannija attri`i lmentat ukoll li sa ma ng]atat id-de`i\joni tas-6 ta' {unju, 2002, ma kienet ing]atat l-ebda spjega li l-i*spots* allokati lill-Partit Laburista ma kinux jitqiesu b]ala reklami. Dan l-ilment huwa [eneralment mist]oqq: kien biss xi jiem wara li ttie]det id-de`i\joni tas-6 ta' {unju, 2000, li l-Awtorita' g]arrfet lill-kumpannija attri`i li l-]in me]ud mill-i*spots* ma kellux ikun komputat b]ala parti mill-]in riservat g]ar-reklami. M'huwiex `ar jekk din il-kjarifika kinitx twasslet lill-kumpannija attri`i sal-waqt li nfet]et din il-kaw\a. Minkejja dan kollu, kien di[a' deher li l-Awtorita' ma kinitx qeg]da tqis l-i*spots* tal-M.I.C. b]ala reklami, u kien daqstant mistenni li l-ispots tal-Malta Labour Party ikunu tal-istess natura. Fuq kollox, lanqas ma jista' jing]ad li dak in-nuqqas ixejjen l-effetti tad-de`i\joni jew jo]loq fiha `irkostanza g]at-t]assir tag]ha b]ala wa]da li ma kinitx tiswa jew li kienet nulla;

Illi l-kumpannija attri`i tg]id li mag]ha saret diskriminazzjoni bis-sa]]a tad-de`i\joni tal-Awtorita' m]arrka, u dan g]aliex din ma tatx ordni lil stazzjon privat li kien ukoll qieg]ed ixandar l-i*spots* tal-M.I.C. Huwa prin`ipju llum il-[urnata assodat illi biex jirri\ulta ka\ ta' diskriminazzjoni, irid ikun muri li ng]ata trattament differenti bejn persuni fl-istess `irkostanzi. Dan minbarra rekwi\iti o]rajn b]al nuqqas ta' ba\i ra[onevoli u objettiva g]al din id-differenza ta' trattament u nuqqas ta' proporzjonalita' bejn il-me\\i w\ati fit-trattament u l-g]an mirat[89]. Issa di[a' kellna okka\joni naraw li l-li[i tag]ti lix-xandir pubbliku responsabbilta' partikolari dwar programmi ta' a]barijiet jew programmi ta' [rajjiet kurrenti. Din ir-responsabbilta' ma jidhirx li [iet ukoll esti\a g]all-istazzjonijiet privati, g]alkemm wie]ed jittama li f'dan ir-rigward ukoll fil-[ejjieni jsir titjib kwalittattiv me]tie[u ji[u e\er`itati, minn min g]andu d-dmir, kontrolli kif imiss. G]alhekk, fid-dawl ta' dan kollu, ma jistax jing]ad li hemm diskriminazzjoni, billi m'hemmx paragun mal-qag]da li t]addan il-kumpannija attri`i;

Illi jekk fid-dawl tal-konsiderazzjonijiet li saru hawn fuq qieg]ed jo]ro[li d-de`i\jonijiet me]uda mill-Awtorita' m]arrka kienu jaqg]u fil-limiti tas-setg]at tag]ha skond il-li[i u li kienet sa]ansitra marbuta li tie]u dawk il-passi sabiex t]ares il-]ti[iet fondamentali ta' imparzjalita' u bilan`, allura l-Qorti qeg]da tasal biex tifhem ukoll li ladarba dawk id-dmirijiet jg]abbu, kif ing]ad, bla ebda e``ezzjoni lil kull min ixandar programmi televi\ivi, allura l-kumpannija attri`i ma tistax ma titqiesx ukoll mg]obbija fil-li[i milli tag]mel l-istess. Fi kliem ie]or, ma jidhrilhiex din il-Qorti li huwa sewwa u ekwu li l-kumpannija attri`i tilmenta mid-de`i\jonijiet me]uda dwarha meta messha minn rajha ]adithom hi. Il-fatt li l-Awtorita' m]arrka waslet biex ]adet il-mi\uri impunjati ma jibdel xejn mill-]tie[a li kienet tinkombi skond il-li[i fuq il-kumpannija attri`i li ti\gura l-imparzjalita' u bilan` xierqa dwar ix-xandiriet in kwestjoni;

[89] Ara, per e\empju, Kost. **3.11.1993** fil-kaw\a fl-ismijiet ***Vassallo et vs Ministru tal-Edukazzjoni u Intern et*** (Kollez. Vol: **LXXVII.i.127)** u Kost. **31.5.1999** fil-kaw\a fl-ismijiet ***Sultana vs Segretarju Permanenti fl-Uffi\\ju tal-Prim Ministru*** (Kollez. Vol: **LXXXIII.i.163**) u l-g]add ta' sentenzi hemm imsemmijin

Illi jifdal issa li l-Qorti tqis **<u>il-]ames talba tal-kumpannija attri`i</u>**. Il-kumpannija attri`i tg]id li din it-talba n]olqot il-]tie[a tag]ha min]abba li d-de`i\joni attakkata tag]mel distinzjoni bejn xandir privat u xandir pubbliku. Min-na]a tag]ha, l-Awtorita' m]arrka tqis li din it-talba hija fierg]a u bla b\onn g]aliex mhix kontestata u lanqas rilevanti g]as-soluzzjoni tal-kwestjoni li g]andha quddiemha l-Qorti. Minn qari tad-de`i\joni msemmija, il-Qorti ma ssib imkien fejn jing]ad li l-Kostituzzjoni tag]raf bejn xandir privat u xandir pubbliku. Fil-fatt, huwa minnu li t-test Kostituzzjonali ma jag]mel l-ebda distinzjoni b]al din. Dan huwa spjegabbli wkoll g]aliex meta tfasslet il-Kostituzzjoni ma kienx hemm g]ajr xandir wie]ed, dak immexxi mill-Istat li kien iservi ta' xandir pubbliku. L-artikolu 119 tal-Kostituzzjoni baqa' ma nbidel qatt minn mindu da]al fis-se]]. Kif ing]ad di[a' i\jed qabel, kull sentenza li ng]atat mill-Qrati tag]na dwar kwestjonijiet marbuta max-xandir qabel dik ta' *Fenech Adami noe vs Pirotta noe* fl-1997, ma kinitx tikkunsidra sitwazzjoni o]ra g]ajr dik ta' xandir monopoli\\at mill-Istat. Anke fi\-\mien tal-g]oti tal-imsemmija sentenza fl-1997, ix-xena tax-xandir televi\iv ma kinitx wiesg]a daqs kemm hija llum, bi\-\ieda minn dak inhar 'l hawn ta' stazzjonijiet privati o]rajn, minbarra dawk li jittrasmettu bil-mezz tal-*cable*;

Illi ladarba l-kumpannija attri`i baqg]et tis]aq fuq de`i\joni dwar dik it-talba tag]ha, il-Qorti trid tidde`idiha, ukoll min]abba l-fatt li b'xi mod tag]mel parti rilevanti fl-assjem ta' konsiderazzjonijiet li saru dwar il-kwestjoni. Li trid tg]id il-Qorti hu li g]alkemm il-Kostituzzjoni ma tag]mel l-ebda distinzjoni bejn xandir privat u dak pubbliku, il-li[i spe`jali llum fis-se]] tag]milha tali distinzjoni. Tag]milha fis-sens li i\\id mal-obbligi li l-kumpannija attri`i, b]ala il-kumpannija mg]obbija bir-responsabbiltajiet ta' xandir pubbliku, g]andha li t]ares l-obbligi fondamentali ta' imparzjalita' msemmija fit-test Kostituzzjonali; tag]milha wkoll fis-sens li lill-Public Broadcasting Services tag]tiha kon`essjonijiet li m'humiex mog]tijin lix-xandara privati; u tag]milha wkoll fil-ka\ li, parti sewwa mid-d]ul tag]ha, jin[abar mill-]las ta' li`enzi li l-pubbliku in [enerali huwa marbut li j]allas g]as-servizz

televi\iv (liema `irkostanza ma tapplikax favur stazzjonijiet televi\ivi privati). Mill-bqija, l-kumpannija attri`i g]andha l-istess obbligi u l-istess jeddijiet li g]andhom l-istazzjonijiet televi\ivi privati. Il-Qorti g]alhekk, fil-qies li g]andha tie]u biex tipprovdi dwar din it-talba attri`i - liema talba sejra tintlaqa' - ma tistax twarrab il-kwalifika mag]mula f'dan l-istadju;

G]al dawn ir-ra[unijiet, il-Qorti qeg]da tidde`iedi billi:

Filwaqt li **ti`]ad l-ewwel e``ezzjoni** tal-Awtorita' m]arrka b]ala mhix mist]oqa fil-fatt u fid-dritt;

Tilqa' t-tieni e``ezzjoni tal-istess Awtorita' tax-Xandir u tiddikjara li d-de`i\joni me]uda mill-Awtorita' m]arrka fis-6 ta' {unju, 2002, kif sussegwentement mibdula fit-13 ta' {unju, 2002, kienet proporzjonata u fil-parametri tal-Kostituzzjoni u tal-li[i, u g]alhekk torbot lill-kumpannija attri`i;

Konsegwentement **ti`]ad l-ewwel, it-tieni, it-tielet, ir-raba' u s-sitt talbiet attri`i**;

Tilqa' l-]ames talba attri`i, li mhix kontestata, u tiddikjara li l-Kostituzzjoni ma tag]rafx bejn xandir privat u xandir pubbliku, imma bil-kwalifika g]al din id-dikjarazzjoni kif imfissra fil-parti deliberativa ta' din is-sentenza; u

Tordna li **l-ispejje\ jit]allsu mill-partijiet** skond ir-rispettiv reb] u telf.

Moqrija,

ONOR. JOSEPH R. MICALLEF LL.D.,

5 ta' Settembru, 2002

5 ta' Settembru, 2002

Charles Falzon
Deputat Registratur
5 ta' Settembru, 2002.